N. Isayeva, Doctorant
Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

The China's Image in the Works of Western Second Wave Feminist Theorists: Cultural and Literary Aspects

The article deals with the scientific motivation and basic approaches to understanding Chinese culture and literature in the works of the representatives of the US (K. Millett, A. Dvorkin) and French (J. Kristeva) feminism of the 1970s. The tradition of women's oppression in the Confucian society and hidden codes of matriarchy in Chinese culture are taken into account.
Keywords: *feminism, China, matriarchy, Confucianism.*

УДК 821.111-32 Тревор В.

О. В. Кабкова, канд. філол. наук, доц.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

"МІРАЖІ" У НОВЕЛІ В. ТРЕВОРА

Новели В. Тревора "Далеке минуле" та "Оплакування" існують у даній статті як обшири "міражів" – мистецьких полисків, а також як площини віддзеркалень "міражів" – омріяних, ідеалізованих етнообразів.
Ключові слова: *міраж, інтертекстуальність, етнообраз, ірландська ідентичність.*

У своєму прозовому письмі англо-ірландський митець В. Тревор ніколи не прагнув збитися з основної дороги ірландської літератури на манівці. За всіма ознаками він видавався творцем "добротної" прози, тієї, що в термінах Фр. Стюарта могла представляти затишний центр ірландського письма ("soft-centred fiction"), літератури рівною мірою національної та зручної ("an equally national and cosy literature") [Stuart 1978, 7].

Таке твердження цілком імовірне, тим більше, що творчий зачин митця формувався й обумовлювався містами півдня Ірландії, зокрема, графства Корк. Це місто, почасти графство, майже міфологізовані в ірландській літературі і для

Ірландської літератури. "В околицях Корка довше ніж в інших регіонах жила традиція усного оповідання. Мешканці містечка славились гострим оком і не менш гострим язиком" [Саруханян 1988, 10]. Очевидним був зв'язок цього регіону, зокрема завдяки

іменам знаних Ф. О'Коннора та Ш. О'Фаолейна, з традицією реалістичної прози. Йдеться про ті реалістичні, навіть натуралістичні тенденції, що завладарювали у літературі країни у 30–40-і роки XX ст. Більше того, ця література – нова ірландська література – прагнула живитися соками не лише гельської, але й англійської традиції. В. Тревор ніколи не зрікався реалістичної естетики у зв'язку з власною творчістю. Проте блискучий стиліст Тревор ніколи не обмежувався цим естетичним маркером. Завжди були делікатно відтворені, ледь окреслені підтексти. Не дивно, що митець зазнав вшанування в Ірландії та Англії, а також 2012 р. опинився серед претендентів на Нобелівську премію з літератури.

Критики зауважували вправне вкраплення різнозабарвлених естетичних маркерів у його текстах. Приміром Джозеф О'Коннор, розмірковуючи про добірку вибраних новел В. Тревора 2009 р., наголошував на сутнісних характеристиках його малої прози: "вправній розкиданості (sparseness) опису, точному відчутті місця, якнайповнішому зануренні у глибину, приховану під світськими розмовами" [O'Connor 2009]. Ці твори визначались як співчутливі (compassionate), гіркі (poignant), гострозорі (clear-eyed), часто несамовиті (heart-rending) [O'Connor 2009].

В. Тревор сам твердив про власну увагу до зовнішньої реальності, інших людей на противагу соліпсистській самозамкненості. Разом із тим у інтерв'ю він говорив про важливість інстинкту та уяви у власній прозі. Всі його слова, за версією самого митця, "лише варіант здогаду (sort of a guess)" [A life in books 2009]. На думку Джозефа О'Коннора, В. Тревор видобував цілі історії з невимовного, заперечуваного [O'Connor 2009]. "Проза чиста як вода, проте з такою кількістю додаткових підтекстів значення, що друге і третє перечитування призводять до збентеження новими розуміннями", – наголошував критик [O'Connor 2009]. Цей висновок дослідника потверджував сам В. Тревор, проголошуючи, що експериментує весь час, "проте експерименти приховані" [Power 2012].

Можна говорити про "міражі" у малій прозі В. Тревора, як палімпсестні видива у його текстах різних естетичних тенденцій ірландської та англійської літератур. "Міражність" і в осцилуванні досвіду Е. По, Т. Гарді, раннього Дж. Джойса у новелісти-

чних наробках В. Тревора. Приміром, Гр. Грін був переконаний, що збірка "Ангели в Рітці" стала однією з кращих, якщо взагалі не найкращою з часу "Дублінців" Дж. Джойса [A life in books 2009]. Д. Флауер потверджував, що подібно до малої прози Дж. Джойса, у кращих новелах В. Тревора всезнаючий оповідач мерехтливо відкривався у вимір суб'єктивного сприйняття персонажа [див.: Power 2012].

Тож, "міражі" у прозі В. Тревора існують як різноманіття інтертекстуальних відлунь, що приховані під очевидністю фабульної поверхні.

Більше того, "міражі", як омріяні, ідеалізовані етнообрази (у термінах Жана-Марі Карре) з середини 1970-х років все частіше з'являлись у новелістиці В. Тревора [Будний, Ільницький 2008, 368]. У ці роки його все більше приваблювало суб'єктивне прочитання історії. Не можна говорити про однозначність та одномірність в оприявленні етнообразів – "міражів" – у творах англо-ірландського митця, проте своєрідну, делікатну, з відлунням світоглядних і духовних установок автора, їхню з'яву. (Використання терміну "міражі" у даному разі доречне, оскільки йдеться про пошуки ірландської ідентичності в англомовному обширі).

У прозі В. Тревора останньої третини XX ст. часто зауважувались стереотипні риси різних етносів. Приміром, єврейські практицизм та кмітливість, але й упослідженість (новели "Складний характер", "Столик"), німецькі формульність та сентиментальність (новела "Телефонна гра") і різні аспекти ірландських та англійських національних проявів. Обрані для аналізу новели "Далеке минуле" та "Оплакування" дозволяють розглянути механізми функціонування англійських автообразів у ірландському середовищі (новела "Далеке минуле") та ірландських світоглядних стереотипів (почасти "міражів") у англійському обширі (новела "Оплакування").

Новела "Далеке минуле" (зб. "Ангели в Рітці"), як це властиво В. Тревору, зосереджена на буденному матеріалі, провінційному бутті, малому світі, локації родинного, приватного. Йдеться про представників родини англійців – Міддлтонів – брата та сестру. Вони не просто відлуння, нащадки завойовників, колонізаторів Ірландії. Вони такі собі "диваки", настільки властиві англійській літературній традиції від XVIII ст. Їхні вбрання, поведінка цілковито у традиціях англійських леді та джентльменів:

ретельно випрасувані твідові костюми, супровід зграї рудих сетерів, щонедільні відвідини відправи у протестантському соборі, незмінна вірність минулому. Для мешканців ірландського містечка Міддлтони були, до певного часу, лише химерним відлунням далекого минулого, тієї давнини, коли за часів Георга II їхні предки пустили коріння в ірландську землю.

До певного часу ірландці-сусіди та знайомі насмішкувато, але й з теплою терплячістю ставились до амбіційних нащадків колись величного роду англійців-"завойовників". Для оточення вони були лише "диваками" з їхніми химерами. Самі ж Міддлтони, попри всю пихатість, сплели ланцюжки добросусідства з оточенням. Однак ще в першій половині XX ст. інші етноси сприймалися ними як чужі, ворожі. Ірландці часів Громадянської війни були для них лише "клятими розбійниками". Власники фабрики рукавичок – подружжя Вінкельманів – етнічні німці у роки II світової війни у сприйнятті Міддлтонів перетворились на шпигунів третього рейху. Проте все це лише потверджувало ірландцям дивакуватість Міддлтонів.

Час змінювався, історія розгорталась. Ірландія вже мала свого президента, а Міддлтони залишались показово, демонстративно відданими британській королеві. Вони навіть ставили британський прапорець перед заднім склом свого автомобіля.

У 60-ті роки в ірландському містечку почали проявлятись асиміляційні, адаптаційні процеси, зокрема, стосовно різних етносів. Містечко перетворювалось на туристичну принаду. Тут лунали голоси з англійськими та американськими акцентами. Етнічне узгодження у містечку віддавалось у вживанні містянами мішаних напоїв та різнонаціональних страв. Запроваджений щорічний "Фестиваль лосося" існував у побутовій площині, але й віддзеркалював кельтську міфологічну автентику. Можна згадати знаний бійцівський прийом – "стрибок лосося" епічного героя Кухуліна.

Міддлтони не втратили вишуканості, проте постаріли, їхній маєток зазнав занепаду. Вони прагнули все частішого та тривалішого спілкування з ірландськими знайомими. І для мешканців ірландського містечка члени цієї англійської родини перетворились на принадливу для туристів родзинку. Тож очевидним ставало розтушовування протистояння "свого" та "чужого" етносів.

Міддлтони залишались вірні минулому, проте в місті їх поважали. В них ще відлунював батьків голос про невіддільність Бога, імперії та королеви, проте вони купували "тепер м'ясо у чоловіка, котрий колись замкнув їх нагорі в їхньому власному домі, а сам чекав унизу, щоб стріляти в солдатів" [Тревор 1983, 215].

Проте затишне співбуття представників двох етносів було розборонене історією сучасною та минулою. В Ольстерських подіях, вибухах та військових сутичках у Північній Ірландії відлунювало вже знане Міддлтонам протистояння ірландців та англійців.

Політичні події поклали край процвітанню південноірландського туристичного містечка. А життя Міддлтонів з того часу стало посутньою ілюстрацією знаної тези Дж. Джойса про історію, що якнайсильніше б'є по найбезневинніших. І дійсно. Настільки живе і тепле ірландське середовище застигло і замерзло у прагненні ствердити право "свого" народу. Войовничість і ворожість у ставленні до чужинців обумовили мовчання, відгородженість, нечемність, похмурість, нетерпимість городян у ставленні до стареньких нащадків англійського роду. Тож Міддлтони, що перестали бути "диваками" у сприйнятті оточення, до скону не могли сподіватись і покладатись на жодну живу душу на світі.

Природність асиміляційних процесів, які передбачали рух від протистояння "свого" та "чужого" через пізнання до прийнятя та любові, були заблоковані історією, уламками етнічних міражів.

У другій з аналізованих новел "Оплакування" сподіваний взаємодіалог "свого" та "чужого" (оскільки герой – Ліам-Пат – поїхав на заробітки до іншої країни) унеможливився від початку завдяки спрощено стереотипному образу ірландського народу [Тревор 2000].

Мотив ірландської еміграції, втеча з Ірландії задля заробітку, оволодіння ремеслом та бажання чогось у житті добитися – частий в ірландській літературі. Образ ірландця-емігранта, утікача став майже стереотипним. У даному разі омріяний Лондон не приніс молодому ірландському хлопцю задоволення. Одноманітна, безперспективна робота, самотність, побутові складності, незнання того, чим зайняти себе у неділю, – все це розвіяло сподівання Ліама-Пата.

Проте були більш серйозні чинники, що відштовхнули ірландця від англійського середовища. Спрацювала стереотипна, історично обумовлена модель етнічного співбуття ірландців та англійців, їхнього протистояння одне одному. Молодий робіт-

ник майже не спілкувався з англійцями. Для нього "інші", "чужі" так і не відкрились. У Лондоні він по суті замкнувся на власному етносі. Приміром, Фіні допоміг йому підшукати кімнату, позичав гроші. Той самий Фіні розгорнув перед Ліамом-Патом стереотипну версію того, як "чужинці" (англійці) мали сприймати ірландців. На увагу заслуговує ім'я Фіні, що відлунює епічним героєм Фінном мак Кулом. Проте згодом герой дізнався,що це ім'я знайомого було лише ймовірним, несправжнім. Сміх Фіні нагадував собачий гавкіт і він часто брав Ліама-Пата на собачі перегони. У ірландській міфології згадки про пса завжди виводять на образ Кухуліна, що був Псом Кулана. Кухулін же був не просто епічним героєм, а споконвіку асоціювався з певним регіоном Ірландії – Ольстером. Саме з вуст Фіні молодий ірландець чув стереотипні сентенції: вони (англійці) дивляться зверхньо на тих, хто говорить з ірландським акцентом, вони двічі миють посуд, з якого ви їсте, для них ірландці тупі свині, що не вміють навіть імені свого написати. З часом ці штампи проявились у Ліамі-Паті, узгодились із його емоційністю, його учнівськими спогадами з ірландської історії. Тож інше, чуже, англійське середовище наповнилось для героя спрощено схематизованими автообразами. Ці штампи могли уможливити маніпуляцію молодим робітником, зводили його до бездумного, настраханого, але й перейнятого пихою об'єкта маніпуляції. Йдеться про вибухові пристрої, постачанням та розповсюдженням яких займались Фіні та містер Мактай, що колись прибув із Белфаста. Місія ж Ліама-Пата зводилась до слухняного виконання волі цих двох. Повертаючись до Ірландії на Різдво, він мав залишити вибухівку у лондонському автобусі.

Проте ретроспективний прорив обумовив зміни у тексті новели та у житті Ліама-Пата. Усвідомлення, що все це вже було, спогад про не дуже давню газетну публікацію про смерть такого самого як він "терориста", заподіяну вибухівкою, – все це "витягло" з героя та виявило в ньому страх, але й мужність.

Знеособлюючи образи сну розтерлись, були злущені етнічні стереотипи, Разом із тим біль і плач за загиблим, подібним до нього самого хлопцем, породжені у глибинах сну Ліама-Пата, матеріалізувались для нього у воді і через воду. Він викинув

сумку з вибухівкою у воду. Його шукана та віднайдена ідентичність передбачала тепер не виокремленість "я", а осцилуванння, узгодження "я" з "іншим", можливість тужити за іншим, як за собою. Для Ліама-Пата у тому було віднайдення і духовної, й етнічної ідентичності. Для героя сутнісно ірландське Патрікове чистилище (Патрік – святий, покровитель Ірландії, запровадив у цій країні християнство) узгодилось із кельтськими міфообразами та етнообразами, зокрема поминками (wake), що передбачали смерть/відродження. Для Ліама-Пата відкриття, завоювання, пізнання та любов до "іншого", "чужого" конденсувались у можливості плакати, тужити за іншим, як за собою. І у тому були матеріалізовані своєрідні християнські та етнічні "міражі" В. Тревора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будний В.В., Ільницький М.М. Порівняльне літературознавство. – К., 2008. – 430 с.

2. Саруханян А. Короткий рассказ и длинная, как жизнь, книга // О'Фаолейн Ш. Избранное. – М., 1988. – С. 5–18.

3. Тревор В. Далеке минуле // Сучасна ірландська новела. – К., 1983. – С. 209–219.

4. Тревор У. Оплакивание. / Тревор У. Рассказы // ИЛ. – 2000. – № 2. – С. 11–24.

5. A life in books / Interview by Lisa Allardice // The Guardian. – 2009. – 5.09. / Режим доступу: http://www.theguardian.com/culture/2009/sep/05/william-trevor-interview.

6. O'Connor J. The Collected Stories by William Trevor // The Guardian. – 2009. – 28.11 / Режим доступу: http://www.theguardian.com/books/2009/nov/28/collected-stories-william-trevor-review.

7. Power Ch. A brief survey of the short story part 39: William Trevor // The Guardian. – 2012. – 20.03 / Режим доступу: http://www.theguardian.com/books/2012/mar/20/brief-survey-short-story-william-trevor.

8. Stuart F. The Soft Centre of Irish Writing // Paddy No More: Modern Irish Short Stories. – Portmarnock, 1978. – P. 5–9.

Стаття надійшла до редакції 24.04.15

О. В. Кабкова, канд. филол. наук, доц.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

"Миражи" в новелле В. Тревора

Новеллы В. Тревора "Далекое прошлое" и "Оплакивание" описаны в данной статье как пространства "миражей" – отблесков искусства, а также в плоскости отражений "миражей" – желанных, идеализированных этнообразов.

Ключевые слова: *мираж, интертекстуальнось, этнообраз, ирландская идентичность.*

O. Kabkova, PhD, Associate Professor
Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

"The mirages" in W. Trevor's short story

W. Trevor's short stories "The Distant Past" and "The Mourning" exist in this article as the areas of "mirages" – art references, and also as the surfaces of "mirages"' (i.e. desired, idealized ethnic images) reflections.

Key words: *mirage, intertextuality, ethnic image, Irish identity.*

УДК 82-146.2:130.121

Г. О. Канова, канд. філол. наук, асист.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

СТРУКТУРОТВОРЧІ ЕЛЕМЕНТИ "ОБРАЗНОГО ПОЛЯ"РОМАНТИЧНОЇ ЛІРИКИ (на матеріалі творчості лейкістів та романтиків харківської школи)

Стаття є спробою аналізу принципів побудови "образного поля" романтичної лірики. Епоха романтизму в сфері інтимної лірики відзвучала яскравими обертонами вічної теми любові як таїнства. Дослідження структуротворчих елементів "образного поля" підтверджує онтологічний зв'язок еросу й танатосу, які розкриваються у ліриці через поетизацію таємниці, яка знайшла своє відбиття у творах лейкістів і романтиків харківської школи.

Ключові слова: *романтизм, поетика, таємниця, мотив, образне поле.*

Стаття присвячена компаративному дослідженню елементів "образного поля" у царині інтимної лірики лейкістів та харківської школи романтиків. Літературознавча розвідка є спробою висвітлення поетикальних стратегій втаємничення любовного почуття, що витворює своєрідну містерію любові у творчому доробку англійських та українських поетів-романтиків.

Дослідження феномена любові як таїнства, спроба заглиблення у таємницю народження еросу хвилювала людство в усі часи. Епоха романтизму також відзвучала яскравими обертонами вічної теми любовної таїни і знайшла своє неповторне відображення у дзеркалі як українського, так і англійського романтизму, зокрема у творах лейкістів (В. Вордсворта, С.Т. Колріджа, Р. Сауті) та романтиків харківського кола (М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка, О. Афанасьєва-Чужбинського, А. Метлинського та ін.).